

Choro kaip besimokančios organizacijos fenomenas

Dr. Asta Tamušauskaitė ©

2023 10 13

Pranešimo turinys

1. Aktualumas ir problema
2. Choro santykis su kūrinio atlikimu: du proceso etapai
3. Choro kaip besimokančio organizacijos fenomenas: empirinio tyrimo rezultatai

1. Aktualumas ir problema

Organizacija, norinti vykdyti efektyvią veiklą bei prisitaikyti prie nuolat kintančių sąlygų, turi priimti vieną didžiausių nūdienos iššūkių – tapti besimokančia organizacija (BO) (Simonaitienė, 2003, 2007; Jucevičienė, 2007, Kools, George, 2020; Acevedo, Diaz-Molina, 2023; Smith, 2023 ir kt.).

BO - tokia organizacija yra įgalinusi jos narių nuolatinį tobulėjimą visuose trijuose lygmenyse:

- a) individų,
- b) jų grupių,
- c) visos organizacijos.

(Jucevičienė, 2007)

Besimokanti organizacija – išsamiai:

- Tai organizacija, kuri yra sukūrusi ir sugeba palaikyti mokymosi aplinką visuose organizacijos lygiuose, kai nuolat žadinamos ir stimuliuojamos visų organizacijos narių, nepriklausomai nuo jų pareigų ar išsilavinimo, mokymosi jėgos ir džiaugsmas, kai įvaldomi vis nauji mokymosi gebėjimai, siekiant maksimalaus veiklos efektyvumo (P. Jucevičienė, 2007).

- Besimokanti organizacija - mokymosi partnerystėje tinklas:

tai mainų, kuriuos vykdo bendradarbiaudami žmonės, *ryšiai*, sąlygojantys kolektyvinio ir individualaus žinojimo, žinių, kompetencijos plėtojimą šioje veikloje.

- Mokslininkai (Easterby-Smith, Araujo, 1999; Finger, Brand, 1999), kalbėdami apie besimokančią organizaciją, dažniausiai pateikia ją kaip tam tikrą organizacijos šablona, idealą, kurio efektyvios veiklos siekiančios organizacijos turėtų siekti, tačiau pabrėžia, kad darbo organizacijoms yra sunku siekti BO būvio, nes sunku išjudinti nuolatinio mokymosi procesus visuose trijuose organizacijos lygiuose.

- Autoriai teigia, kad kitaip yra meno organizacijų atveju:
- Meno organizacijas (dramos teatrus, orkestrus, chorus), kaip puikius BO pavyzdžius, kuriuose nuolatinio mokymosi procesai vyksta natūraliai, pateikia Beckwith (2003), Agiman (2004), Ceruti (2004), Hunt, Stelluto, Hooijberg (2004), tačiau šie autoriai apsiriboja teoriniais samprotavimais, nepateikia empirinių tyrimų rezultatų.

Tačiau reikėtų labiau įsigilinti, siekiant atsakyti šį klausimą:

- jeigu BO fenomenas yra būdingas meno organizacijai ir BO būvio ji neturi specialiai siekti, tai koks jos veiklos ypatumas įgalina ją veikti kaip BO?
- ar didelio skaičiaus narių meno organizacija (pvz., choras) taip pat natūraliai gali veikti kaip BO?

TIKSLAS

- Įrodyti, pasiremiant empiriniu tyrimu, kad choras, pasiekęs aukšto profesionalumo lygį, savaime veikia kaip besimokanti organizacija.

2. Choro santykis su kūrinio atlikimu: du proceso etapai

Kaip choras įvaldo kūrinį?

1 etapas - repeticijose (eskizinis ir techninis, - muzikos didaktikoje, - aut. pastaba):

Choras susipažįsta su kūriniumi, mokosi jį atlikti iš partitūros atskiromis partijomis, vėliau balsai jungiami, siekiama ansambliško, ieškoma tembrinių niuansų ir t.t.
– choras veikia kaip edukacinė organizacija, kurioje ugdomi choristai

(Arminas, 1991).

2 etapas: repeticijose ir koncertuose (meninis, - muzikos didaktikoje, - aut. pastaba):

Kai choras jau yra pakankamai gerai įsisavinęs kūrinio partitūrą, kūrinio atlikimas tobulėja kol pasiekia aukščiausią – interpretacijos lygį. Choras, interpretacijos lygmenyje atliekantis kūrinį – besimokanti organizacija.

(Juzevičienė, Jučaitė, Tamušauskaitė; 2008; Tamušauskaitė, 2010, 2011)

Kas yra interpretacija ir kaip ji susieta su mokymusi?

- **Interpretacija** – tai individualus, originalus, nenutrūkstamas kūrybos procesas, muzikos konceptualus pagrindas, turintis savo objektą, priklausantis nuo atlikėjo muzikos suvokimo bei atlikimo gebėjimų (Tamušauskaitė, 2012).
- Interpretacijos metu fiksuojami mokymosi procesai, pasireiškiantys visuose choro lygmenyse – atskirų choristų, balsų grupių bei choro kaip visumos.
- Mokymosi komandoje procese, kuris apima vienijimąsi ir komandos gebėjimų vystymą trokštamų rezultatų sukūrimui, atskiri choristai, atskiros choristų balsų grupės, atlikdami savo partiją, girdėdami savo, savo balsų grupės ir kitų balsų grupių atlikimą, derinasi vienas prie kito, kad galutinis rezultatas būtų toks, kokio siekia dirigentas bei choras kaip visuma – derėti tarpusavyje tiek melodine (horizontalia) ir harmonine (vertikalia), tiek tembrine bei dinamine prasmėmis. Čia dirigentas nėra tik vienintelis interpretatorius, vadovaujantis kūriniui, nes choras taip pat atlieka šią funkciją.

Kas konkrečiai vyksta chore, interpretacijos lygmenyje atliekančiam kūrinį?

- Kūrinio atlikimo metu nuolat vyksta inovacija - t.y. kūrinio interpretacija, kurios metu galimos partitūros, dirigento, choro (ir atskirų jo dalyvių bei grupių) bei auditorijos sąveikos variacijos (Jucevičienė, Jučaitė, Tamušauskaitė, 2007).
- Atlikėjai kaip tarpininkai tarp kompozitoriaus ir klausytojo, siekia pateikti savitą meninį muzikinio kūrinio aiškinimą bei išpildymą (Zubrickas, 1994; Schuller, 1997; Katkus, 2006).

Kokie mokymosi procesai vyksta chore kaip BO?

BO vyksta individualūs, kolektyviniai, improvizaciniai, interpretaciniai mokymosi, kūrybiniai, lyderystės procesai:

- Individualiame lygmenyje – choro nariai bando patys interpretuoti; klauso, išgirsta, prisitaiko prie kito choristo/balsų grupės/choro pradedamos interpretacijos – ją „palaiko“ ir tęsia arba „nutraukia“.
- Grupės lygmenyje: atskiros balsų grupės bando pačios interpretuoti, klauso kitų narių/balsų grupių bei viso choro interpretacinių idėjų, stebi vadovą ir atsižvelgdami į jo reakciją, - prisitaiko - palaiko arba „nutraukia“ interpretacinę idėją/as.
- Visos organizacijos (choro) lygmenyje: dirigentas, balsų grupės ir atskiri choristai įsiklauso į narių ir/ar balsų grupių, viso choro atliekamas interpretacijas bei nuolat svarsto/klauso, ar jų siūlomos interpretacinės idėjos yra priimamos ir sujungiamos su dirigento interpretacija; stebėdami ir atsižvelgdami į vadovo reakciją, prisitaiko - palaiko arba „nutraukia“ interpretacinę idėją.

3. Choro kaip besimokančio organizacijos fenomenas: empirinio tyrimo rezultatai

Empirinio tyrimo metodologija: Kauno mišraus choro “Gintaras” atvejo pristatymas

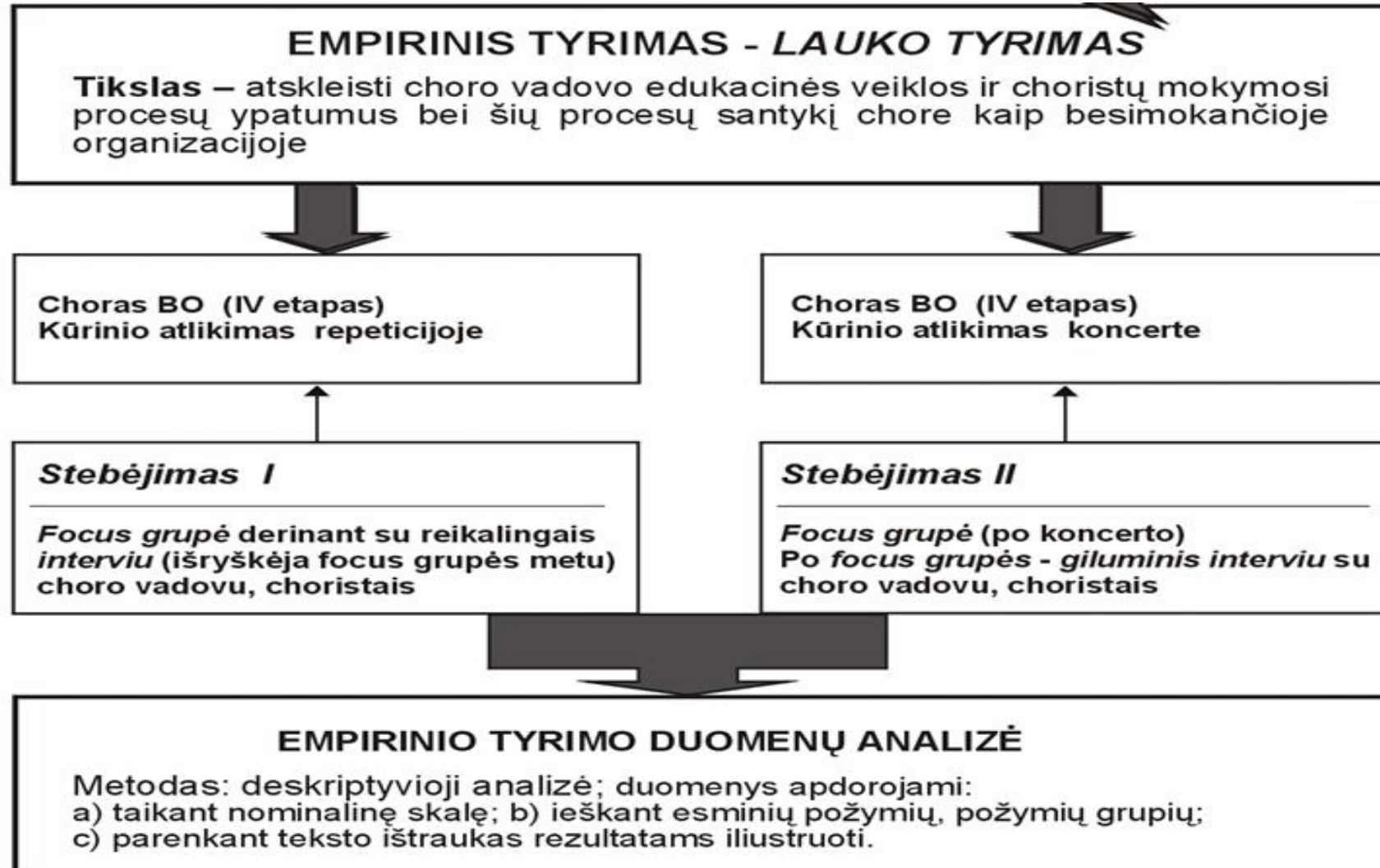
- aukšta mėgėjų choro lygio kategorija (I iš IV kategorijų);
- ilgas choro gyvavimo laikotarpis/gilios tradicijos;
- didelė choro sceninė patirtis Lietuvoje;
- didelė choro sceninė patirtis užsienio šalyse (Estija, Rusija, Čekija, Austrija, Bulgarija, Vokietija, Prancūzija, Kuba, Italija)
- aukšta choro vadovo kompetencija.

Atvejo kriterinė imtis:

- choras
- balsų grupės
- 28 choristai

Empirinio tyrimo metodologija

Išvados (II): BO interpretacija vyko: choristų vertinimas:

Ivykusios interpretacijos pripažinimas	Repeticijų metu Techninis etapas	Repeticijų metu Meninis etapas	Koncerto metu salėje	Koncerto metu bažnyčioje
Individo lygmuo	14	26	28	26
Grupių lygmuo	20	27	28	28
Viso choro lygmuo	22	28	28	28

Kaip vyksta interpretacija BO? Choristų vertinimas:

	Choristai BO – įgalintieji sisteminiam mąstymui	Kūrinio atlikimas salėje	Kūrinio atlikimas bažnyčioje
1.	Pastebėtos atskiros choristų idėjos	27	26
2.	Pastebėtos balsų grupių bei	28	28
3.	Pastebėtos choro interpretacines idėjos	28	28
4.	Atliekant kūrinį apjungtos savo, atskirų choristų, balsų grupių bei viso choro interpretacinės idėjos	28	26
5.	Buvo kuriamas naujas meninis vaizdas komunikuojant su choristais	28	28
6.	Buvo kuriamas naujas meninis vaizdas atsižvelgiant į vis kitokią auditorijos reakciją koncerto metu	27	28
7.	Buvo siekiama visuminės interpretacijos (visuminė interpretacija – kai dirigento integruotą interpretaciją choristai „pagauna“ ir ją išpildo)	28	28

Choristų BO kaip įgalintųjų sisteminiam mąstymui raiška: choristų vertinimas

Kūrinio atlikimo vieta	Individo lygmuo	Grupių lygmuo (4 balsų grupės)	Choro lygmuo
Repeticija	28	28	28
Koncertas (salėje)	28	28	28
Koncertas (bažnyčioje)	26	28	28

Nustatyta:

Interpretacija choristų vertinimu vyko:

- Repeticijų metu: (techniniame etape): tarp solisto ir kai kurių balsų grupių, tarp solisto ir viso choro, viso choro lygmenyse;
- Repeticijų metu (meniniame etape): visuose lygmenyse;
- Koncerto metu (salėje): visuose lygmenyse;
- Koncerto metu bažnyčioje: visuose lygmenyse.

Išvados (1)

1. Empirinis tyrimas patvirtino, kad:

a) chore BO nuolat vyksta interpretacija repeticijų metu (meniniame kūrinio atlikimo etape) ir koncerte nepriklausomai kurioje vietoje koncertuojama;

b) Choro BO fenomenas *savaime* būdingas chorui, atliekančiam kūrinį aukštame kūrybiniame lygmenyje- t. y. interpretuojant visuose lygmenyse (individualiame, grupių ir visos organizacijos-choro lygmenyse).

2. Jeigu organizacijoje inovacija tampa įprasta rutinine veikla, kurioje lygiavertės pastangos rodo visi organizacijos nariai individualiame lygmenyje, grupių lygmenyse, visos organizacijos lygmenyje, ir vyksta mokymosi procesai, tai vystyti organizacijos į BO nereikia, - ši būseną yra natūrali organizacijai.

Išvados (2)

3. Tolesnių tyrimų uždavinys:

išsiaiškinti, kokioms organizacijoms, ne tik meno, yra būdinga inovacija kaip natūrali būseną, kuriai nesant šios organizacijos tiesiog negalėtų kokybiškai funkcionuoti.

Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į švietimo organizacijas, kurios kiekvieną dieną susiduria su iššūkiais, reikalaujančiais į juos reaguoti. Tyrimai turėtų atsakyti: ar organizacija, funkcionuojanti nuolatinės inovacijos būsenoje, turi pirmiau tapti besimokančia organizacija ir tik tuomet veikti nuolatinės inovacijos būsenoje, ar atvirkščiai - jos veiklos turinys ir metodai natūraliai sąlygoja nuolatinį mokymąsi individualiame, grupės ir visos organizacijos lygmenyse, t.y. buvimą besimokančia organizacija.